

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ

שלשלת האור

היכל

ששי

שער

ארבעה עשר

מאמר

וישב יעקב

תרל"א

•

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שמואל

זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"ק

על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וחמש לבריאה

מאה ושנים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר ז"ע ונ"ד שנה לנשיאתו

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הרה"ח ר' אברהם אליעזר הלוי בן חי

לאריכות ימים ושנים טובות

ולרפואה שלימה וקרובה

בכל רמי"ח אבריו ושס"ה גידיו

ועשה לו כתונת פסים כמארז"ל פס ים, שבזכותו נקרע הים, וכמארז"ל ע"פ הים ראה וינוס מה ראה ארונו של יוסף ראה, והיינו כמשנ"ת לעיל שענין וישב יעקב בארץ מגורי אביו שע"י שיעקב הי' מרכבה לבחי' הת"ת שעולה עד הכתר, לכן התיישב אצלו בחי' היראה ופחד אביו יצחק, וענין וישב מורה על ההמשכה מבחי' אני הוי' לא שניתי, וכמו בקרי"ס נתיישבה מלכותך ע"י שהאיר מבחי' עתיקא, ותולדות יעקב הי' יוסף בחי' התוס' וריבוי אור, לכן עשה לו כתונת פסים פס ים להורות שבזכותו יקרע הים, והיינו להורות על ראשית ההמשכה שהאיך הי' יכולת יעקב ליישב בארץ מגורי אביו, הוא ע"י שהי' מרכבה לבחי' ת"ת קו האמצעי בחי' אות אמת דא וא"ו ששרשו מבחי' והנורא אל עליון שלמעלה מהשתלשלות, והגילוי שלו הי' יוסף, לכן עשה לו כתונת פסים פס ים שע"י הגילוי מבחי' עתיקא קדישא יקרע הים כו'.

פתח דבר

לקראת חג הגאולה י"ט כסלו הבעל"ט, יום גאולת כ"ק אדמו"ר הזקן ממאסרו (בשנת תקנ"ט) – הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה „וישב יעקב" מאת כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע משנת תרל"א.

המאמר נדפס כאן בפעם הראשונה מגוף כתי"ק, והוא תדפיס מ"ספר המאמרים תרל"א חלק א' שנמצא בדפוס.

*

לתועלת הלומדים ומעיינים הוספנו בשולי הגליון מראי מקומות וצינונים – נערכו ע"י הרה"ת ר' יהונתן דוד שי' (בהרב"צ ע"ה) רייניץ.

מערכת „אוצר החסידים"

ט"ו כסלו, ה'תשס"ה

מאה ושתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע ונ"ד שנה לנשיאותו ברוקלין, נ. י.

MAAMMAR VAYEISHEV YAAKOV—5631

Copyright © 2004 by

“KEHOT” PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 774-4000 / Fax 774-2718

Order Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / Fax 778-4148

www.kehotonline.com

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

All rights reserved.

Manufactured in the United States of America

ומ"ש אח"כ וישראל אהב את יוסף מכל בניו, יובן ע"פ מה שמבואר במ"א שהעלי' של התומ"צ דכל ששת ימי החול הוא ע"י התפלה, שהיא בחי' הארת השבת שיש בששת ימי החול, שז"ע עולת תמיד, והתפלה דחול עם המעש"ט שנכללו בה מתעלה בשבת, וז"ע עולת שבת כמ"ש בלק"ת בד"ה את שבתותי תשמרו, ועי"ז נמשך תוס' וריבוי אורות שז"ע יוסף בחי' יוסף תענוג ונח"ר לפניו ית', ולכן אומרים בשבת אז תתענג על הוי', וכתוב וקראת לשבת ענג הוא בחי' התוס' וריבוי אורות שנמשך ע"י ההעלאות דתומ"צ ותפלה דחול שמתעלים בשבת, לכן אמר וישראל שרומז לבחי' שבת כנ"ל בענין כי שרית כו', אהב את יוסף הוא בחי' התוס' אורות כו'. ונתן טעם לזה כי בן זקונים הוא לו, זקונים לשון רבים, הא' כמשמעו, והב' הוא מלשון זקן שקנה חכמה, כן פי' מהרמ"א שהעדיף על כל אחיו, כי כל אחיו היו מבחי' בריאה שיי"ב שבטי' הם כנגד י"ב בקר דבריא, אבל הוא העדיף עליהם שהי' נשמה דאצי' אשר באצי' מאיר בחי' חכמה כנודע דאבא מקננא באצי', ולכן אמר כי בן זקונים הוא שמקבל מבחי' זקן שקנה חכמה בחי' יסוד אבא דאצי', וז"ע שהי' יוסף יתום מאמו, כי בינה עד הוד אתפשטת אבל יסוד אבא ארוך שמאיר ביסוד ז"א, ולכן וישראל הוא בחי' ישראל סבא אהב את יוסף בחי' יסוד ז"א, כי בן זקונים הוא שההשפעה מבחי' יסוד אבא שנק' זקן נמשך ע"י יסוד ז"א כו', והגם כי בנימין הי' צעיר ממנו אבל בנימין הי' בחי' צדיק תחתון בחי' העלאות מלמטלמ"ע וכאן חשיב תולדות הגילוי שלו מלמעלמ"ט.

ועי"ל מכל בניו להיות כי יוסף הוא בחי' התוס' וריבוי אור שמאיר ע"י ההעלאה שמכל בניו, שכל בניו הם המעלים ומבררים בבי"ע וכמ"ש במ"א בענין והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה, ויוסף הוא בחי' התוס' וריבוי אור שנמשך ע"י העלאות הביורורים שלהם, ולכן וישראל בחי' ישראל סבא אהב את יוסף הוא בחי' התוס' וריבוי אור הנעשה מכל בניו כו'.

בן זקונים . . . מלמעלמ"ט: בגוי"ק נוסף כאן עוד תירוץ (ואח"כ נרשם ע"ז שא"צ להעתיקו): ועי"ל בן זקונים שכל מה שקיבל מהזקנים הם שם ועבר מסר לו.

ומ"ש אח"כ וישראל אהב את יוסף: בד"ה זה תרניו מבאר את הקושיא: דהלא בחי' יוסף הוא תולדות בחי' יעקב עבדי, וא"כ מה אומר וישראל אהב את יוסף כו'. — בהבא לקמן בפסיקא זו ראה גם אוה"ת וישב שם רעא, א. שם (כרך ז) תתלתו, ב. ע"פ מה שמבואר במ"א שהעלי' . . . דכל ששת ימי החול . . . ע"י התפלה . . . הארת השבת: ראה לקו"ת בהר מא, א. וראה גם תו"א נח, רע"ב. ויקהל, פח, וע"פ מה שמבואר במ"א שהעלי' . . . דכל ששת ימי החול . . . ע"י התפלה . . . הארת השבת: ראה לקו"ת בהר מא, א. וראה גם תו"א נח, רע"ב. ויקהל, פח, וישב כת, א ואילך.

א. לקו"ת ברכה צו, א ואילך. ועוד. בלק"ת בד"ה את שבתותי: פי' בהר שם מא, א. שיי"ב שבטים . . . דבריא אבל הוא . . . נשמה דאצי': ראה בארוכה סה"מ תרל"ג ח"א ע' סג ואילך. וש"נ. בנימין הי' בחי' צדיק תחתון: ראה לקמן ד"ה מי יתנך. וכמ"ש במ"א בענין והנה אנחנו מאלמים: תו"א וישב כת, א ואילך.

בס"ד. (ש"פ וישב, ל"א)

וישב יעקב בארץ מגורי אביו כו' אלה תולדות יעקב יוסף כו' וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו. והקשה מהרמ"א למה התחיל ביעקב כאומר וישב יעקב, אלה תולדות יעקב, ואח"כ אמר וישראל אהב, מדוע שינה לקרותו בשם ישראל. וגם מה שא' אלה תולדות יעקב יוסף, הל"ל אלה תולדות יעקב ראובן, וגם מה שנתן טעם על מה שאהב את יוסף כי בן זקונים הוא לו הלא בנימין צעיר ממנו, ולמה קורא ליוסף שגדול מבנימין בן זקונים. וגם בתחלת הפרשה שא' וישב יעקב הקשה הרי"א על מה שאמר וישב יעקב בארץ מגורי אביו, הלא כתיב תחלה ויבא יעקב אל יצחק אביו ממרא קרית הארבע היא חברון אשר גר שם אברהם ויצחק, ולא מצינו שהלך משם עוד, וא"כ מהו שאמר עוד וישב יעקב בארץ מגורי אביו, ועוד למה אחר שאמר בארץ מגורי אביו חוזר לומר בארץ כנען, הלא ידענו שיצחק לא יצא מארץ כנען כל ימיו. והרמב"ן כ' לתקן זה, לפי שזכר למעלה שעשו הלך לו אל ארץ אחרת ולקח לו אחוזת עולם, הנה יעקב לא עשה כן אבל ישב גר בארץ מגורי אביו, כי רצה שיתקיים בו כי גר יהי' זרעך. ולדבריו הי' ראוי שיאמר הכתוב ויגר יעקב, כי יצחק לא נק' גר כיון ששם נולד ושם ישב כל ימיו, והגר הוא הבא מארץ אחרת, כמו גר ותושב אנכי עמכם בר"פ חיי שרה, וכמו לגור בארץ באנו בפ' ויגש. ותירץ כי לשון מגורי מלבד שהוא מורה על לשון גירות והיא הביאה מארץ אחרת, הנה יורה ג"כ על לשון פחד ומגור כמו לא תגורו מפני איש, מכל מגורותי הצילני, ויהי' לפי"ז פי' הפסוק שנתיישב יעקב ונשתקע בהתמדה בארץ מגורי אביו, ר"ל פחד יצחק אביו, עכת"ד.

אמנם הוא פי' שם ענין הפחד כפשוטו, ע"ד אשרי אדם מפחד תמיד. אך יש לפרש ענין זה בעבודת ה', דהנה נודע כי אברהם הוא מרכבה למדת החסד וכמ"ש בפרדס בש' ספר הבהיר אמרה מדת החסד כל ימי היות אברם בארץ לא הוצרכתי לעשות מלאכתי שהרי אברם עומד ומשמש במקומי וישמור משמרתי,

וישב יעקב: חלקו הראשון של המאמר (מלבד ההתחלה) מיוסד על ד"ה וידעת היום בלקו"ת ואתחנן ז, ד ואילך. [נו"א ממאמר הלקו"ת במאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שיא ואילך. וביאור ע"ז שם ע' שיח ואילך. אמרי בינה שער הק"ש פמ"ד (מה, ג ואילך). ובארוכה במאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' קעו ואילך]. התחלת המאמר וחלקו הב' (מפיסקא) ומעתה יובן ענין וישב יעקב, ואילך) מיוסד על ד"ה וישב יעקב באוה"ת וישב רסו, א"ב. וד"ה אלה תולדות יעקב יוסף שם רסט, א. וד"ה וישראל אהב את יוסף שם ערב, א. המאמר נמצא בתוס' הגהות והוספות בד"ה זה בסה"מ תרנ"ו ס"ע שז ואילך. ובד"ה מן המיצר בסה"מ תרפ"ז ע' קצא ואילך. וראה גם ד"ה וישב יעקב בסה"מ עת"ר ע' צא. וע' צו. והקשה מהרמ"א: מוה"ר ר' משה אלשיך בספרו תורת משה עה"ת. — הובא באוה"ת וישב שם רסט, א. הקשה הרי"א: הרי"א אברבנאל ר"פ וישב — הובא באוה"ת וישב שם רסו, א [באוה"ת שם נדפס: מהרמ"א וצ"ל: מהר"א]. והבא לקמן עד קרוב לסוף הפסיקא הוא לשון האברבנאל שם בשניונים. והרמב"ן כ' לתקן זה . . . ולדבריו הרי"א . . . בפ' ויגש: כ"ז הוא לשון האברבנאל שם. ותירץ כי לשון מגורי: הכוונה לפי' האברבנאל שם.

ולכן נק' אברהם אוהבי שהי' בבחי' חסד ואהבה כו', ומדת יצחק הי' מדת הפחד היא היראה, ואיתא בזהר ע"פ ואהבת את ה' אלקיך דא הוא רזא לאכללא שמאלא בימינא, הוא בחי' יראה, והיינו שתהא האהבה כלולה מיראה ולא אהבה לבד, וזהו ריבוי את דכתיב ואהבת את הוא בחי' את הטפל שהוא בחי' היראה שכלולה באהבה שז"ע לאכללא שמאלא בחי' יראה בימינא הוא בחי' אהבה כו'.

אך הנה צ"ל האיך תהי' היראה כלולה באהבה, הרי אהבה ויראה הם שני הפכים, כי הנה האהבה היא התשוקה לדבקה בו ית', הנה היא באה מחמת ריחוק, וכמשל מי שהוא רחוק מבית אביו הרי הוא מתאוה ומשתוקק לראות פניו, וע"ז נאמר נפשי אויתך בלילה (בישעי' סי' ק"ו ט'), פי' לפי שהוא לילה וחושך בהעלם והסתר או"א"ס ב"ה לכך אויתך להיות גילוי אור, וכמ"ש צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים כן בקדש חזיתך, כי להיותו בארץ ציה ועיף תגדל התשוקה והצימאון ביתר שאת, והיינו כשישים אל לבו שא"ס ב"ה כשמו כן הוא אין לו סוף כו', כי נשגב שמו לבדו רק הודו וזיוו של שמו על ארץ ושמים, ארץ זו ג"ע התחתון ושמים ג"ע העליון, שגם הם אינם אלא בחי' הודו וזיוו של שמו, והיינו מה שצדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה, והאדם ירד מטה מטה בעוה"ז שהוא מדבר ציה ושממה, אשר ע"כ צמאה הנפש ותכסוף אליו ית' להיות כן בקדש חזיתך. וזהו שאמר מזמור לדוד בהיותו במדבר יהודה כי בחי' המדבר והציה של עוה"ז הוא

ואהבת את ה' אלקיך דא הוא רזא לאכללא שמאלא בימינא: בהבא לקמן (עד פיסקא: והנה כתיב תתן אמת) ראה לקו"ת ואתחנן שם, ד ואלך. [והבא לקמן הוא ע"פ לשון הלקו"ת שם בשינויים]. וראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ז שם ע' שיא ואלך. מאמרי אדה"אמ"צ דברים ח"א שם ע' קעו ואלך. אמרי בינה שער הק"ש שם פמ"ד.

שתהא האהבה כלולה מיראה . . . היראה שכלולה באהבה: נת' בד"ה זה תרניו שם: דהנה יש יתרון בעבודה באהבה על עבודה ביראה, שעבודה באהבה היא בשמחה כו', מש"א"כ בעבודה ביראה כו' הוא בחי' ביטול והנחת עצמותו כו' בדרך עבודת עבד כו', ובעבודה זו אין בה תענוג ושמחה כ"א הכיווץ וצמצום הנפש כו' שזה היפך השמחה, וא"כ עבודה ביראה אינה עבודה שלימה כו'. וכמ"כ אהבה לבדה ג"כ אינה עבודה שלימה דה"ז אהב א"ע מה שחפץ בהגילוי אורות כו', וגם בעבודה באהבה יוכל לטעות בהעשי' כו', ולזאת צ"ל התכללות היראה באהבה ואהבה ביראה. – וראה גם סה"מ תעריב-ע"ו ע' קלב. תרפ"ז שם ע' קצא-ב.

האהבה . . . היא באה מחמת ריחוק: נת' בד"ה זה

תרניו שם: דכשהוא קרוב עם האהוב אז אינו נראה האהבה, כ"א השמחה והתענוג על האהוב כו', וכל צמאון ותשוקה בריחוק דוקא, וכמו מי שהוא עומד בתוך המים אינו שייך לומר שהוא צמא אל המים, כ"א דוקא כשהוא מרוחק מהמים אז שייך הצמאון. – וראה מאמרי אדה"אמ"צ דברים ח"א שם ע' קעו: ואעפ"י שמבואר במ"א [ראה ביאורו] לאדה"אמ"צ פג, ג. אמ"ב שעהק"ש פע"ד] להיפוך שכל קירוב ממשך האהבה יותר כו' ויראה מרחוק דוקא כו', זהו בחיצוניות המוח כו', אבל בבחי' פנימיות הלב נהפוך הוא. [עיי"ש עוד בזה].

וכמשל מי שהוא רחוק מבית אביו: ראה בארוכה במאמרי אדה"אמ"צ דברים ח"א שם ע' קעו. עטרת ראש סת, א. אמרי בינה שער הק"ש שם פע"ד.

וע"ז נא' נפשי אויתך בלילה: ראה בכ"ז תו"א מקץ לו, ב. לו, ד. סידור עם ד"ח רעט, סע"ב ואילך. שערי אורה שער החנוכה כט, א. וראה גם תניא פמ"ד (סג, א).

כן בקדש חזיתך . . . המדבר וחציה של עוה"ז הוא הגורם . . . להגדיל הצמאון: בס' מאמרי אדה"אמ"צ דברים ח"א שם ע' קעו מוסיף כאן: שאמר כן

ולעבדו בכל לבבכם איזהו עבודה שבלב זו תפלה, וז"ע ששת ימים תעבוד בבחי' עבודה שבלב זו תפלה ועבודת עבד דרמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת. ומזה נמשך בשבת בחי' ישראל כי שרית עם אלקים כו', וכענין שאמר הכתוב הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל שע"י ההשרשה דיעקב עבדי שהוא בחי' תומ"צ וכמארז"ל ברבות פ' שלח ע"פ אור זרוע זרע הקב"ה את התומ"צ כדי להנחילם לישראל לעוה"ב, ושבת הוא מעין עוה"ב שנק' יום שכולו שבת כו', וז"ע יציץ ופרח ישראל בשבת. ולכן ארז"ל בראשית פ"א לא דומה אור פניו של אדם כל ימות החול כמו שהוא דומה בשבת, וי"ל שבשבת מאיר הארה מבחי' אור זרוע הנ"ל של כל ימות החול, ולכן נק' שבת פנים חדשות כו', וזהו בחי' ישראל ע"ש כי שרית עם אלקים, שכל העבודה בששת ימי החול הוא בבחי' שם אלקים, ולכן בכל מעשה בראשית לא נזכר רק שם אלקים, וע"י העבודה בששת ימי החול שמבררים ההסתר וההעלם דשם אלקים ע"ז מאיר בשבת בחי' ישראל כי שרית עם אלקים כו'. ולכן התחיל הפרשה בשם יעקב, ואמר אח"כ וישראל אהב, כי ע"י בחי' יעקב עבדי העובד בעבודת התומ"צ בחי' לעבדה ולשמרה ועבודה שבלב כנ"ל, ע"ז יציץ ופרח ישראל בחי' כי שרית עם אלקים הוא בחי' שם הוי' שמאיר בשבת. ובעבודה ז"ע בחי' נשמה יתירה שיש בכל א' מישראל בשבת, שהוא בחי' רצון העליון, כמ"ש בת"א בד"ה ויקהל.

ועפ"ז יובן ג"כ מה שאמר אלה תולדות יעקב יוסף ולא אמר ראובן, כי אין הכוונה בכאן למנות תולדותיו שהוליד, כי אם להודיע סדר ענין עבודתו, ואמר שע"י עבודתו בבחי' יעקב עבדי ע"ז הוליד את יוסף שהוא בחי' יוסיף תענוג ונחת רוח לפניו ית' להיות מכוון לשבתו להיות לו דירה בתחתונים, כדפי' בת"א בסוף ד"ה ויהי מקץ הא', ולכן אמר אלה תולדות יעקב יוסף דוקא שיוסף הוא בחי' הגילוי אשר מתגלה ע"י העבודה דיעקב עבדי בבחי' העבודה דתומ"צ, והוא בחי' הנחת רוח להיות לו ית' דירה בתחתונים כו' וכענין שארז"ל נח"ר לפני שאמרתיו ונעשה רצוני.

הבאים ישרש יעקב . . . ההשרשה . . . בחי' תומ"צ: ראה בארוכה בכ"ז תו"א שמות נג, ג ואילך.

ארז"ל . . . לא דומה אור פניו של אדם . . . בשבת: ראה גם סה"מ תרל"ב ח"א ע' א ואילך.

בת"א בד"ה ויקהל: פז, ג ואילך.

אלה תולדות יעקב יוסף . . . אין הכוונה . . . תולדותיו . . . כ"א להודיע סדר ענין עבודתו: ראה שפתי חכמים לפירשי' וישב לו, א: אלה תולדות יעקב כו' שלא בא הכתוב למנות תולדותיו של יעקב, אלא בא לפרש ישובו וישבו תולדותיו. וראה עדי"ז לקמן ד"ה מי יתנן.

שע"י עבודתו בבחי' יעקב עבדי ע"ז הוליד את

יוסף . . . בחי' יוסיף תענוג ונחת רוח: בד"ה זה תרניו מוסיף כאן (ועפ"ז מובן הקשר למשנת' לעיל בהמאמר בענין התכללות אהבה בהיראה): והיינו ע"י התכללות אהבה בהיראה, דע"י יראה לבד הכוונה בקיום המצות רק משום שנצטווה לעשות ואוחז א"ע בזה, אבל כשהאהבה כלולה ביראה אזי העשי' ג"כ לעשות נחת רוח ליוצרו והוא מתענג בזה כו', וזהו בחי' יוסף בחי' גילוי התענוג שנמשך ע"י העבודה דיעקב עבדי כו'.

בת"א בסוף ד"ה ויהי מקץ הא': פ' מקץ דף לא,

ב.

בחי' הפחד עצמה ולכן נק' מגורי. ובזה מסולק ג"כ קושיית הרי"א למה אמר ל' מגורי ל' גירות הלא יצחק נולד שם ולא יצא משם, אשר ע"כ תירץ שמגורי הוא ל' יראה. אבל באמת יש לתרץ גם ללשון גר ג"כ, שהגם שהי' דר שם כל ימי חייו מ"מ נק' ל' גירות ע"ש היפך ההתיישבות, שכן הוא דרך עבודת הפחד והיראה, וה"ז כענין גר שלא כביר בא לשם. וממילא מתורץ ג"כ מה שכפל לומר בארץ כנען, שאין זה כפל כלל, שמגורי אביו פי' מה שאצל יצחק הי' זה בבחי' מגורי היינו היפך ההתיישבות כדרך עבודת הפחד והיראה, הנה יעקב נתיישב ונשתקע בה ע"י שהי' מרכבה לת"ת קו האמצעי המחבר חו"ג, וחזר לומר אי' המקום הזה הוא בארץ כנען.

והנה הרמב"ם במו"נ ח"א פי"א פי' שענין הישיבה מורה על בחי' אני הוי' לא שנית שמורה על ענין בלתי משתנה, וכ"מ מהמד"ר בשלח ר"פ ד"ג שאמרו שם מה כבוד בין המלך לאגוסטוס המלך עומד על הלוח ואגוסטוס יושב, כך עד שלא בראת עולמך אתה הוא, ומשבראת עולמך אתה הוא אלא כבי' עומד שנאמר עמד וימודד ארץ, אבל משאמרנו שירה לפניך על הים נתיישבה מלכותך, ונודע כי קרי"ס בעתיקא תלי' כמ"ש בזהר ע"פ מה תצעק אלי בעתיקא תלי' מילתא, ומשם נמשך להיות נתיישבה מלכותך, וכענין וישב ה' מלך לעולם, שנמשך מבחי' אני הוי' לא שנית. ועד"ז יובן כאן ג"כ להיות וישב יעקב זהו ע"י שהמשיך מבחי' והנורא אל עליון בחי' שלמעלה מהשתלשלות ששם הוא בחי' לא שנית כו', בחי' אוא"ס דלאו מכל אינון מידות איהו כלל, וע"י שהאיר מבחי' זו ע"י נתחבר חו"ג דאהוי"ר דאברהם ויצחק ונתיישב יעקב בארץ מגורי אביו בחי' פחד יצחק הנ"ל.

והנה ידוע שאהבה היא שורש רמ"ח מצות עשה ויראה היא שורש סס"ה מל"ת, ונת' שענין וישב יעקב בארץ מגורי אביו הוא בחי' היראה כמו שהיא כלולה באהבה, אשר ע"י התכללות זו תוכל להיות היראה קבוע כל היום כו', ולזה אמר כאן יעקב דוקא ולא ישראל, כי יעקב הוא בחי' יעקב עבדי כמ"ש שמע אלי יעקב עבדי, וז"ע העבודה בששת ימי החול לעבדה ולשמרה, לעבדה רמ"ח מצות עשה ולשמרה סס"ה מל"ת. וגם כי יראה היא קבלת עול מלכות שמים, וכמשל העבד העובד לרבו בלי שום טעם ודעת, וזהו עיקר ענין עשיית המצות בבחי' קבלת עול כו', אך הנה מצות צריכות כוונה זהו בכלל ענין התפלה שהוא בחי'

והנה הרמב"ם במו"נ: באוה"ת וישב שם מוסיף: וע' ברבות בשלח פכ"ג יש קצת ראי' לדבריו. מהמד"ר בשלח . . המלך עומד . . ואגוסטוס יושב: ראה בארובה לקמן ד"ה אז ישיר. וש"נ. והנה ידוע שאהבה: בהבא לקמן (בפיסקא זו ושלחרי) ראה אוה"ת וישב שם רסט, א. שאהבה היא שורש רמ"ח מצות עשה ויראה . . סס"ה מל"ת: ראה אוה"ת מג"א (הוצאת תשי"ג) ס"ע קנה. וע' קעט. ומציין שם לד"ה שימני כחותם

בלקו"ת שה"ש מה, א ואילך. מו, א ואילך. ובסידור עם דא"ח טו, סע"ג ואילך. יו, א ואילך. ועוד. ולזה אמר כאן יעקב דוקא ולא ישראל: בהבא לקמן עד סוף הפיסקא ראה בארובה לקו"ת בלק ע, ג ואילך. יעקב . . העבודה בששת ימי החול . . בשבת בחי' ישראל: ראה לקו"ת בלק שם עב, א. מצות צריכות כוונה זהו בכלל ענין התפלה: ראה לקו"ת בלק שם ע, ד.

הגורם להיות בבחי' יהודה מל' הפעם אודה בבחי' הודאה ושכח להגדיל הצמאון כו'. אבל ענין היראה היא באה מחמת בחי' קירוב, דהיינו כשיתבונן בקרבת ה' הסובב כל עלמין, כי אמת שהוא רחוק מאד מאד מאור ה' מצד ירידת המדריגות בהשתלשלות העולמות ע"י שירד מטה מטה מדריגה אחר מדריגה עד שנתרחק מאור פניו ית' והיינו מבחי' זיו וגילוי אור א"ס ב"ה להיות ארץ ושמים רוחניות וגשמיות, אבל אוא"ס ב"ה הסוכ"ע אינו בגדר השתלשלות כלל, כי הוא השהו ומשוה קטן וגדול המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ בשוה, וכמו שהוא נמצא בעליונים כך הוא נמצא בתחתונים, וסוכ"ע אין פירושו שהוא סובב ומקיף מלמעלה לבד, אלא שהוא למטה כמו למעלה בתוך תוך, ונק' סובב ומקיף לפי שהוא בבחי' העלם ולא בבחי' פנימיות וגילוי. וכאשר יתבונן האדם כי ה' הסוכ"ע נצב עליו ממש שהוא למטה כמו למעלה, אזי תפול עליו אימה ופחד בחי' יראה בושת שהוא יראה, עילאה, או יראה תתאה עכ"פ שלא למרות עיני כבודו חו". ולהיות כי היראה היא מקרוב כנ"ל לכן נאמר וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק לנוח מעט מהיראה העצומה שנפלה מצד בחי' הקירוב, ונמצא כי אהבה ויראה הם שני הפכים ואיך תהי' היראה כלולה באהבה.

והענין הוא דהנה ע"ז נאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב (בישעי' סי' נ"ז י"ט), רחוק הוא בחי' האהבה, קרוב הוא בחי' היראה שנעשה ביניהם שלום והתכללות, כי שלום הוא המחבר שני הפכים כמ"ש עושה שלום במרומיו, מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ואין מכבין זא"ז, והיינו לפי שהמשל ופחד עמו שנמשכה הארה יותר עליונה הכוללת ומחברת שני הפכים ע"י שבטלים אל ההארה ההיא עד שאינו מורגש שם כלל דבר והיפוכו רק הכל שוה שם כו'. ועד"ז יובן בענין אוה"ר, שמצד שמאיר הארה היותר גבוה משניהם לכן מתכלל בחי' היראה באהבה. וזהו מ"ש בתפלה והנורא אל עליון, והנורא בתוס' וא"ו, כי הגדול הגבור

בקודש חזיתך כלומר הלואי שהי' האהבה ברשפי אש כזאת בקודש בהיותה בבחי' הקירוב ושם חזיתך כו', כי מצד עצם הריחוק יותר תתחזק ותשתוקק לראות. וראה גם מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' קה. וש"נ. ח"ב ע' תקנט. סה"מ תרפ"ט ס"ע 121 ואילך ובהנסמן שם בהע' 63.

להגדיל הצמאון: בלקו"ת ואתחנן שם נוסף כאן הגה"ה: ועמ"ש בענין נפשי אויתך בלילה בדי' רני ושמחי גבי רננא ברמשא [תו"א מקץ וסידור עם דא"ח שם].

וכמו שהוא נמצא בעליונים כך הוא נמצא בתחתונים: בלקו"ת ואתחנן שם נוסף כאן: ועמ"ש בדי' מצה זו. [לקו"ת צו יב, א. יב, ג ואילך].

וסוכ"ע אין פירושו שהוא סובב ומקיף מלמעלה: ראה תניא פמ"ח (סו, סע"ב ואילך). ובכ"מ.

יראה בושת שהוא יראה עילאה: ראה תניא פמ"א

(סא, ב). הערה לתיקון חצות (נדפס בסידור עם דא"ח קנא, סע"ג. ובסידורים הנפוצים שבהוצאת קה"ת). סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שו.

רחוק הוא בחי' האהבה קרוב . . היראה: נת' בלקו"ת ואתחנן שם ת, א (בהגה"ה).

עושה שלום במרומיו . . שר של מים . . אש . . שהמשל ופחד עמו: ראה אגה"ק ס"יב (קיו, א). לקו"ת תזריע כג, רע"ג. מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' יב. תקס"ב ח"ב ע' תמ. תקס"ג ח"א ע' נב. ביאוה"ז לאדהאמ"צ ת, ג. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תקה. תקלה. המשך מצה זו בסה"מ תר"ם ח"א ע' רלא. ועוד.

וזהו מ"ש בתפלה והנורא אל עליון: ראה גם מאמרי אדה"ז ענינים ע' נח. [בהמ"מ שם]. אוה"ת יתרו ע' תתקסה. ענינים ע' קעא. יהל אור לתהלים ע' תקנב. ובכ"מ.

הם בלא וא"ו והנורא הוא בוא"ו, ונודע כי הוא"ו הוא בחי' המשכה, והיינו שזהו ההמשכה להיות גילוי בחי' נורא שע"י יוכללו הב' הפכים דאהו"ר, ובחי' נורא זה נמשך מבחי' אל עליון היינו עליון למעלה מבחי' השתלשלות שהם בחי' זיו וגילוי אור כנ"ל, אבל על בחי' אל עליון נאמר ישת חושך סתרו שהו"ע ההעלם והעדר ההשגה דלית מחשבה תפיסא בי' כלל סתימא דכל סתימין כו'.

והנה כתי' תתן אמת ליעקב, שניתן מדת האמת ליעקב, והיינו כמ"ש בזהר ע"פ ונתתם לי אות אמת דא אות וא"ו, כי אמת מורה על בחי' אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים אל"ף מורה על אני ראשון ותי"ו אות אחרונה מורה על אני אחרון והמ"ם הוא באמצעיתא שמבלעדי אין אלקים, כי הוא"ו הוא בחי' ת"ת בחי' בריח התיכון המבריה מן הקצה אל הקצה מן בחי' קצה העליון עד קצה האחרון, ושרשו הוא בחי' והנורא אל עליון שלמעלה מהשתלשלות, ולכן בחי' ת"ת מחבר חו"ג כמ"ש בזהר תרומה דקע"ה, והיינו שמחבר ב' בחי' אהבה ויראה דאברהם ויצחק, וכענין ואהבת את שתהא היראה כלולה באהבה. ולכן אמר יעקב אלקי אבי אברהם ופחד יצחק הי' לי שהי' אצלו ב' המדריגות כלולים זב"ז בחי' האהבה דאברהם ובה כלולה מדת הפחד דיצחק, והיינו להיותו מרכבה לבחי' הת"ת קו האמצעי המחבר ב' הקוין, ות"ת עולה עד הכתר בחי' והנורא אל עליון כו'.

וזהו שאמר וישב יעקב בארץ מגורי אביו כו', פי' הגם שנאמר תחלה ויבא יעקב אל יצחק כו' אשר גר שם אברהם ויצחק, היינו שבא לשם, אבל לא נאמר שהגיע למעלת עבודתם, אבל אומרו וישב יעקב היינו שנתיישב בה לחבר בחי' אהו"ר, וזהו בארץ מגורי אביו הוא בחי' הפחד דיצחק אביו. וז"ע קיום הנדר שאמר ושבתי בשלום אל בית אבי, פי' בית אבי הוא בחי' הפחד דיצחק אביו הוא בחי' מגורי אביו, וע"י בחי' השלום הוא מחבר בחי' האהבה דאברהם עם בחי' הפחד דיצחק, שעז"נ שלום לרחוק ולקרוב כנ"ל, והוא ע"י המשכות הוא"ו כנ"ל.

ובעבודה הוא בחי' הקל קול יעקב קול דתורה שע"ז נא' קול קורא במדבר פנו דרך הוי' פי' גם בבחי' המדבר הוא בחי' ציה ושממה דעוה"ז, אשר מצד ריחוק זה בא לבחי' האהבה כנ"ל, וע"י קול דתורה גם בבחי' מדבר נמשך דרך

ואילך. דברים ס"ע שעג. נ"ך ס"ע רמב ואילך. שם [כרך ב] ע' תתו. סה"מ תרכ"ז ע' שה. תרכ"ט ע' רעו ואילך.

ובעבודה הוא בחי' הקל קול יעקב: בהבא לקמן בפסיקא זו ראה לקו"ת ואתחנן שם ח, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ו שם ע' שיד. אמרי בינה שער הק"ש שם פמ"ד (מ, ג). מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א שם ע' קצה.

נודע כי הוא"ו הוא בחי' המשכה: ראה גם לעיל ד"ה ואלה תולדות יצחק.

בחי' נורא שע"י יוכללו הב' הפכים דאהו"ר: ראה לקו"ת ואתחנן ח, ב שם בהגה"ה: וצ"ל כי ההמשכה מבחי' והנורא הוא למעלה מבחי' יראה עילאה מצד עצמה. עיי"ש.

אני ראשון . . ומבלעדי . . באמצעיתא: ראה בכ"ז לקו"ת מטות פא, א. אוה"ת וישב רנה, סע"ב

הוי' הוא בחי' המשכת הוי'. וז"ע לרחוק ולקרוב לרחוק שנעשה קרוב, פי' שיהי' בחי' היראה שבא מחמת ההתבוננות איך ה' נצב עליו מקרוב גם בבחי' רחוק הוא בחי' האהבה שבא מחמת הריחוק. וזהו ע"י התורה שנק' שלום כמ"ש או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי, וארז"ל כל העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ושלום בפמליא של מטה, שלום בפמליא של מעלה הוא בחי' חיבור מוח ולב שורש בחי' אהו"ר, כי היראה נמשכת מבחי' חכמה שבמוח כמ"ש ראשית חכמה יראת ה', ושורש האהבה הוא מבחי' בינה ליבא, ואפי' בחי' אה"ר היא מבחי' הבינה, ושיתחבר בחי' מוח ולב ז"ע שלום בפמליא של מעלה, ושלום בפמליא של מטה הוא בחי' גילוי הקול בדבור היפך בחי' חרן ניהר גרוני, וע' בד"ה צעקו וה' שמע, וזהו ע"י התורה שמשים שלום בפמליא של מעלה ושלום בפמליא של מטה. ולכן אמר קול קורא במדבר פנו דרך פי' שע"י הקול שקורא בתורה עיי"ז נמשך בחי' דרך הוי' גם במדבר ציה דעוה"ז, ופי' הוי' שיהי' שלימות שם הוי' היפך מה שבזמן הגלות אין השם שלם, כ"א להיות דרך ומבוא בחי' הוי', שזהו ע"י ב' בחי' שלום הנ"ל כי שלום בפמליא של מעלה זהו חיבור י"ה מוח ולב, ושלום בפמליא של מטה בחי' קול ודבור זהו בחי' ו"ה. וזהו ושבתי בשלום ב' בחי' שלום, ועיי"ז ושבתי היינו ממקום שהלך לשם דהיינו בחי' חרן ניהר גרוני, וע"י בחי' שלום הנ"ל ושבתי מבחי' חרן להיות גילוי הקול קול קורא במדבר ע"י התורה, כי כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו שז"ע פנו דרך הוי' כו'.

ומעתה יובן ענין וישב יעקב, שפירושו שנתיישב בארץ מגורי אביו הוא מדת הפחד והיראה, שפי' וענין שנתיישב במדת הפחד היינו כאשר היראה כלולה עם האהבה יחד, או היראה היא בשמחה ע"ד וכל הלבבות ייראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך, והיינו כי כשהיראה היא לבדה בלא אהבה קשה על האדם להיות משתקע בה כל הזמן, וכמ"ש וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק, לנוח מעט מן היראה, והיינו כי ענין היראה ופחד הוא היפך מן בחי' ההתיישבות, אבל כאשר היראה כלולה באהבה אז בחי' היראה היא בשמחה ויכול להיות בה התיישבות ולהשתקע בה בתמידות. וזהו וישב יעקב שנתיישב בבחי' מגורי אביו בחי' מדת הפחד, ע"י שהיא כלולה במדת האהבה דאברהם, ויעקב דוקא ישב בה פי' שנתיישב בה, לפי שהי' מרכבה לבחי' ת"ת המחבר חו"ג. משא"כ יצחק הגם כי מעולם לא יצא מארץ כנען מ"מ נק' מגורי ע"ש כי עיקר עבודתו הי' בבחי' הפחד אשר מדת הפחד עצמה אינה בבחי' התיישבות, כי היא היפך ההתיישבות, והגם שבדואי ביצחק הי' כלולה גם מדת האהבה ג"כ, ובפרט ע"י העקידה, מ"מ עיקר עבודתו הי'

ראה בארוכה מאמרי אדה"ז על מארז"ל ותפילה ע' תסה ואילך. אוה"ת אחרי (כרך ב) ע' תקמרו"ז.

כשהיראה . . קשה . . להיות משתקע בה כל הזמן: בד"ה זה תרנ"ו מבאר זה: כי אי אפשר להיות תמיד בבחי' כיוון וצמצום הנפש כו'.

בד"ה צעקו וה' שמע: תרל"א, לעיל ס"ע פא ואילך.

ומעתה יובן ענין וישב יעקב: בהבא לקמן (בפסיקא זו ושלאחרי"י) ראה אוה"ת וישב שם רסו, א.ב.

ע"ד וכל הלבבות יראוך וכל קרב וכליות יזמרו: